

№153/22 від 04.08.2022

Органам місцевого самоврядування

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» на прохання Директорату з питань розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою Міністерства розвитку громад та територій України поширює серед органів місцевого самоврядування лист Уповноваженого із захисту державної мови від 25.07.2022 №1920/02-Вих. з метою додаткового інформування органів місцевого самоврядування про норми законодавства щодо обов'язкового застосування державної мови та необхідність їх неухильного дотримання.

Додатки: на 8 арк.

З повагою,
Виконавчий директор
Всеукраїнської Асоціації ОТГ

Валентина Полтавець

УПОВНОВАЖЕНИЙ ІЗ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

провулок Музейний, 12, м. Київ, Україна, 01001, тел. (044) 256-60-84,
e-mail: info@mova-ombudsman.gov.ua, сайт: <https://mova-ombudsman.gov.ua>

№ _____ від _____ 20__ р.
на № _____ від _____ 20__ р.

**Прем'єр-міністру України
Д. Шмигалю**

Шановний пане Денисе!

Засвідчую Вам свою повагу та звертаюся до Вас із такого питання.

Відповідно до статті 49 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі – Закон) до завдань Уповноваженого із захисту державної мови належить захист української мови як державної та захист права громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг у сферах суспільного життя на всій території України й усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою.

Пунктом 13.9 рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної" за №1-р/2021 від 14 липня 2021 року визначено наступне. "Виходячи з об'єктивного стану, в якому натеper перебуває Україна у зв'язку з військовою агресією з боку Російської Федерації й використанням нею "мовного питання" як одного з інструментів своєї геополітичної експансії, Конституційний Суд України наголошує, що загроза українській мові рівносильно є загрозою національній безпеці України".

Відповідно до Закону статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені цим Законом. Українська мова як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його етнічного походження, а також є фактором єдності і національної безпеки України. Практична реалізація положень Закону, сьогодні є критично важливою для забезпечення стійкості держави, місцевих громад, згуртованості всього українського народу у протидії російській військовій агресії.

UB
Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови
№1920/02--Вих. від 25.07.2022
КЕП: Кремін'я Т. Д. 25.07.2022 11:01
58E2D9E7F900307B040000003FC033000A879D00

Разом з тим на адресу Уповноваженого із захисту державної мови продовжує надходити значна кількість повідомлень від громадян України про порушення посадовими та службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної та комунальної форм власності вимог Закону щодо обов'язкового застосування державної мови. На жаль, аналіз інформаційного простору, результати якого нещодавно було оприлюднено на офіційному сайті Уповноваженого із захисту державної мови, також підтверджує факти незаконного використання недержавної мови окремими посадовцями, зокрема під час інформування громадян України з питань виконання ними своїх посадових обов'язків та діяльності відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Важливо наголосити, що 16 липня 2022 року набрав чинності підпункт 1 пункту 7 розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, відповідно до якого запроваджуються нові норми Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а саме: стаття 188⁵² стосовно порушення закону щодо функціонування і застосування української мови як державної та стаття 188⁵³ щодо невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови.

Відповідно до нових норм КУпАП передбачена адміністративна відповідальність щодо безпосередніх порушників. Так, за порушення вимог Закону щодо застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування, в актах, діловодстві та документообігу в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим і органах місцевого самоврядування, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної і комунальної форми власності, у судочинстві та діловодстві у судах України, в органах правопорядку, розвідувальних органах, державних органах спеціального призначення з правоохоронними функціями, на державному кордоні України, у процесі виборів та референдумів, у міжнародних договорах України передбачено накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинене вперше.

За порушення вимог щодо застосування державної мови у сфері освіти, науки, культури, книговидавництва, у користувацьких інтерфейсах комп'ютерних програм та веб-сайтів, у сфері інформації для загального ознайомлення, публічних заходів, технічної і проектної документації, реклами, охорони здоров'я, спорту, телекомунікацій та поштового зв'язку, транспорту передбачено накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинене вперше.

За повторне протягом року вчинення порушення на порушників може накладатися штраф у розмірі від 500 до 700 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (8500-11900 грн).

Вимогами статті 188⁵³ КУпАП визначено, що повторне невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-3400 грн).

Крім того звертаю Вашу увагу на те, що 16 липня 2022 року набрали чинності чергові норми Закону, зокрема частина друга статті 27 Закону, відповідно до якої комп'ютерна програма з користувацьким інтерфейсом, встановлена на товарах, що реалізуються в Україні, повинна мати користувацький інтерфейс державною мовою, який за обсягом та змістом має містити не менше інформації, ніж іншомовні версії такого інтерфейсу. Недотримання цієї вимоги має наслідки, визначені законодавством про захист прав споживачів для реалізації товару неналежної якості.

Також набрала чинності частина шоста статті 27 Закону, згідно з якою Інтернет-представництва (в тому числі веб-сайти, веб-сторінки в соціальних мережах) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності, засобів масової інформації, зареєстрованих в Україні, а також суб'єктів господарювання, що реалізують товари і послуги в Україні та зареєстровані в Україні, виконуються державною мовою. Поряд з версією інтернет-представництв (у тому числі веб-сайтів, веб-сторінок у соціальних мережах), виконаних державною мовою, можуть існувати версії іншими мовами. Версія інтернет-представництва державною мовою повинна мати не менше за обсягом та змістом інформації, ніж іншомовні версії, та завантажуватись за замовчуванням для користувачів в Україні.

У зв'язку з вищезазначеним, звертаюся до Вас із проханням надати доручення міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади, військовим адміністраціям забезпечити інформування посадових і службових осіб про відповідні норми законодавства про державну мову, вжити додаткових дієвих заходів для посилення контролю за виконанням Закону.

Також прошу надати доручення Міністерству розвитку громад та територій України забезпечити додаткове інформування органів місцевого самоврядування про норми законодавства щодо обов'язкового застосування державної мови та необхідність їх неухильного дотримання.

Відповідні Рекомендації Уповноваженого із захисту державної мови щодо норм Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та Кодексу України про адміністративні правопорушення, які стосуються обов'язкового застосування державної мови у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності додаються.

Сподіваюсь на подальшу плідну співпрацю.

Додаток на 4-х аркушах.

З повагою

**Уповноважений
із захисту державної мови**

Тарас КРЕМІНЬ

Сергій Сиротенко 256 80 64

**Рекомендації Уповноваженого із захисту державної мови
щодо норм Закону України «Про забезпечення функціонування
української мови як державної» та Кодексу України про адміністративні
правопорушення, які стосуються обов'язкового застосування державної
мови у діяльності органів державної влади, органів місцевого
самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і
комунальної форм власності**

1. Згідно з пунктами 1, 2, 3, 4 та 16 частини першої статті 9 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі – Закон) **володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків зобов'язані члени Кабінету Міністрів України, перші заступники та заступники міністрів, керівники інших центральних органів виконавчої влади та їх заступники, голови місцевих державних адміністрацій, їх перші заступники та заступники, депутати місцевих рад, посадові особи органів місцевого самоврядування, державні службовці, посадові та службові особи підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності.**

2. Відповідно до частини першої статті 12 Закону робочою мовою діяльності органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності, у тому числі мовою засідань, заходів, зустрічей та мовою робочого спілкування, є державна мова.

3. Відповідно до частини першої статті 6 Закону **кожний громадянин України зобов'язаний володіти державною мовою.**

Конституційний Суд України у рішенні від 14.07.2021 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» наголосив на тому, що громадянин України не має обов'язку володіти іншою мовою, ніж державна, тому надання йому поза його волею інформації іншою мовою, ніж державна, є порушенням його прав, що є несумісним із Конституцією України.

З огляду на зазначене інформування громадян України посадовими та службовими особами з питань діяльності відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності безпосередньо, через засоби масової інформації або за допомогою сучасних засобів комунікації в мережі Інтернет має здійснюватися державною мовою.

3. Відповідно до статті 13 Закону мовою нормативно-правових актів і актів індивідуальної дії, діловодства і документообігу органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування є державна мова. Мовою локальних актів, що регулюють діяльність підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності, є державна мова. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи

та організації державної і комунальної форм власності беруть до розгляду документи, складені державною мовою, крім випадків, визначених Законом. Відповіді на звернення фізичних та юридичних осіб до органів державної влади, органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної і комунальної форм власності надаються державною мовою, якщо інше не встановлено Законом.

4. Відповідно до частин третьої та четвертої статті 27 Закону у роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності використовуються винятково комп'ютерні програми з користувацьким інтерфейсом державною мовою. Під час закупівлі комп'ютерних програм для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності обов'язковою умовою є наявність користувацького інтерфейсу державною мовою.

5. Частиною шостою статті 27 Закону, визначено, що інтернет-представництва (в тому числі веб-сайти, веб-сторінки в соціальних мережах) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності виконуються державною мовою. Версія інтернет-представництва державною мовою повинна мати не менше за обсягом та змістом інформації, ніж іншомовні версії, та завантажуватись за замовчуванням для користувачів в Україні.

6. Також звертаю увагу, що відповідно до статті 28 Закону інформація для загального ознайомлення (оголошення, зокрема ті, які містять публічну пропозицію укласти договір, показники, вказівники, вивіски, повідомлення, написи та інша публічно розміщена текстова, візуальна і звукова інформація, що використовується або може використовуватися для інформування необмеженого кола осіб про товари, роботи, послуги, певних суб'єктів господарювання, посадових, службових осіб підприємств або органів державної влади, органів місцевого самоврядування) подається державною мовою, якщо інше не встановлено Законом.

7. Відповідно до частини першої статті 29 Закону мовою публічних заходів є державна мова. Публічними заходами є, зокрема, збори, конференції, мітинги, виставки, навчальні курси, семінари, тренінги, дискусії, форуми, інші заходи, доступні або відкриті для учасників таких заходів вільно чи за запрошенням, за плату чи безоплатно, постійно, періодично, одноразово або час від часу, що організовуються повністю або частково органами державної влади, органами місцевого самоврядування, державними установами, організаціями, а також суб'єктами господарювання, власниками (засновниками, учасниками, акціонерами) яких є держава або територіальна громада незалежно від частки цієї власності.

8. Відповідно до норм статті 30 Закону мовою обслуговування споживачів в Україні є державна мова. Підприємства, установи та організації всіх форм власності, фізичні особи-підприємці, інші суб'єкти господарювання, що обслуговують споживачів здійснюють обслуговування та надають інформацію

про товари (послуги), у тому числі через інтернет-магазини та інтернет-каталоги, державною мовою. Інформація про товари та послуги на території України надається державною мовою. Виробники (виконавці, продавці) в Україні всіх форм власності надають споживачам інформацію про вироби (товари), роботи чи послуги державною мовою. Інформація про вироби (товари), роботи чи послуги доводиться до відома споживача в порядку, у спосіб та в обсязі, що визначені Законом України «Про захист прав споживачів».

У разі якщо, крім державної, інформація про товари та послуги надається також іншими мовами, обсяг інформації про товари та послуги державною мовою не може бути меншими за обов'язковий обсяг інформації згідно з вимогами, встановленими Законом України «Про захист прав споживачів». На прохання клієнта його персональне обслуговування може здійснюватися також іншою мовою, прийнятною для сторін.

9. Згідно із нормами статей 37 та 38 Закону мовою листування юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної і комунальної форм власності в Україні є державна мова. На звернення, викладені державною мовою, юридичні особи, зареєстровані в Україні, надають відповідь державною мовою.

10. Звертаю особливу увагу на те, що 16 липня 2022 року набрав чинності підпункт 1 пункту 7 розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», відповідно до якого запроваджуються нові норми Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а саме: стаття 188⁵² стосовно порушення закону щодо функціонування і застосування української мови як державної та стаття 188⁵³ щодо невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови.

Відповідно до нових норм КУпАП передбачена адміністративна відповідальність щодо безпосередніх порушників. Так, за порушення вимог Закону щодо застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування, в актах, діловодстві та документообігу в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим і органах місцевого самоврядування, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної і комунальної форми власності, у судочинстві та діловодстві у судах України, в органах правопорядку, розвідувальних органах, державних органах спеціального призначення з правоохоронними функціями, на державному кордоні України, у процесі виборів та референдумів, у міжнародних договорах України передбачено накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинене вперше.

За порушення вимог щодо застосування державної мови у сфері освіти, науки, культури, книговидавання, у користувацьких інтерфейсах комп'ютерних програм та веб-сайтів, у сфері інформації для загального ознайомлення,

публічних заходів, технічної і проектної документації, реклами, охорони здоров'я, спорту, телекомунікацій та поштового зв'язку, транспорту передбачено накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або попередження, якщо порушення вчинене вперше.

За повторне протягом року вчинення порушення на порушників може накладатися штраф у розмірі від 500 до 700 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (8500-11900 грн).

Вимогами статті 188⁵³ КУпАП визначено, що повторне невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-3400 грн).